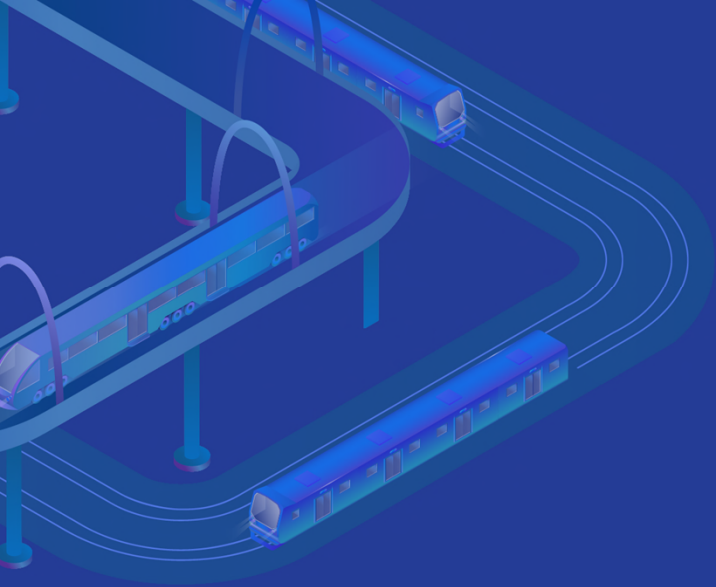

SJT-KONFERANSEN

2019

Effekten av nykommere i markedet

Christian Riis
Professor i samfunnsøkonomi
Handelshøyskolen BI

“Government direct subsidy of the railways is around £5 billion per year, an increase of over 200% since privatisation... Fares across all operators are 20% higher in real terms than they were in January 1995.”

The Labour Party, [5 November 2018](#)

Both of these claims are correct for Great Britain.

Politikk og posisjonering

SV: «Jernbanen i Norge skal være eid og drevet av fellesskapet.»

AP: «Si nei til EUs fjerde jernbanepakke.»

Høyre: «Fortsette å konkurranseutsette persontransport på flere strekninger.»

FrP: «Fremskrittspartiet ønsker at jernbanenettet åpnes for fri konkurranse.»

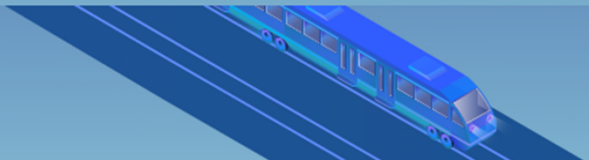

Politikk og utfordringer

Markedsnaivisme

Fellesskapsnaivisme

Sir Edwin Chadwick, 1859, om «sunn» og «usunn» konkurranse

there are different conditions of competition—sound and unsound; that whilst there are conditions of competition which ensure to the public the most responsible, the cheapest and best service, and which are requisite to improvements of the greatest magnitude, there are conditions of competition which create inevitable waste and insecurity of property, which raise prices and check improvement, which engender fraud and violence, and subject the public to irresponsible monopolies of the worst sort.

Woodhead tunnel – 1837

Chadwick, 1859

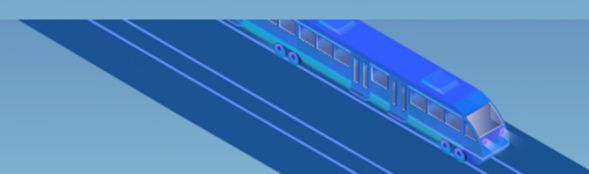
COUNTRY.	Average Fares per Mile.			Average Payment per Cent. to Original Shareholders.	Proportion of Accidents and Injuries to Persons Carried.	Number of Times Less Dangerous than England.	Population per Statute Square Mile.	Average Cost of Railways per Mile.
	1st Class.	2nd Class.	3rd Class.					
England, 1857 ...	<i>d.</i> 2·01	<i>d.</i> 1·41	<i>d.</i> ·87	{ 3·88* 4·26‡ }	1 in 183,903†		304	£ 39,275
France, 1854	1·55	1·16	·84	6·58‡	1 ,, 1,375,092	7 times.	168	25,668
Belgium, 1856 ...	1·33	1·0	·65	5·48‡	1 ,, 1,611,237	9 ,,	337	16,391
Prussia, 1857 ...	1·4§	1·15	·77	7·44‡	1 ,, 3,294,075	16 ,,	138	14,486
Austria, 1857	1·4	1·1	·83	6·75‡			143	18,465
Germany, 1857				5·52‡				13,232

Competition *for* the field vs. competition *in* the field

RESULTS *of* DIFFERENT PRINCIPLES *of* LEGISLATION *and* ADMINISTRATION *in* EUROPE; *of* COMPETITION FOR *the* FIELD, *as compared with* COMPETITION WITHIN *the Field, of Service.* By EDWIN CHADWICK, ESQ., C.B.

[Read before the Statistical Society of London, 18th January, 1859.]

"MY FATHER WAS A BREXIT
NEGOTIATOR AND HIS FATHER
BEFORE HIM."

Konkurranse i jernbane

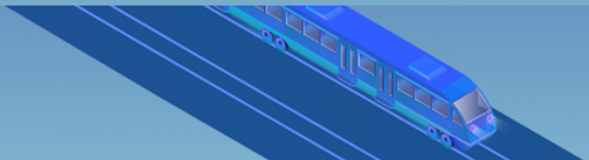
- «Competition for the field» er etablert som prinsipp i Europa – PSO-kontrakter
- Den fjerde jernbanepakken supplerer med et element av «competition in the field»
- Noe erfaringer fra andre land på langdistanse
- Kritisk spørsmål: Hvilken betydning har etablering av nye aktører for dynamikken i bransjen?
 - Nye businessmodeller
 - Tjenesteinnovasjon
 - «Disruptive firms»

Prinsipper for konkurranse

Vertikal eller horisontal separasjon

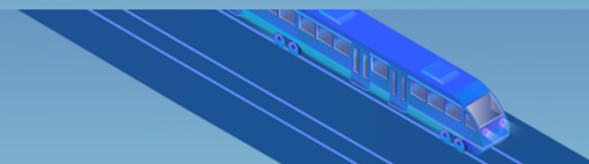
- Vertikal separasjon – tjenesteproduksjonen utføres av andre selskaper enn de som har ansvar for vedlikehold og utbygging av linjenett
 - Horisontal separasjon – konkurranse mellom integrerte selskaper
-

Konkurransereformenes ulike egenskaper

Horizontal separasjon:

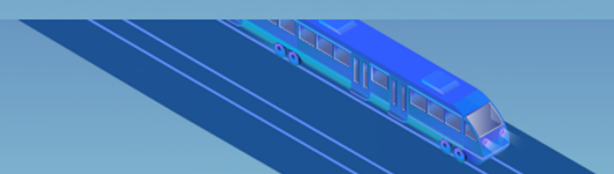
- Understøtter effektive beslutninger i en vertikal kjede
 - Ref. Hatfield rail crash, London 2000
- Konkurransesprinsipp:
 - Konkurranseseksponert mot buss, fly, etc.
 - Konkurranse om langsiktige kontrakter med det offentlige
- Men: Høy etableringserskel og risiko for innlåsende struktur

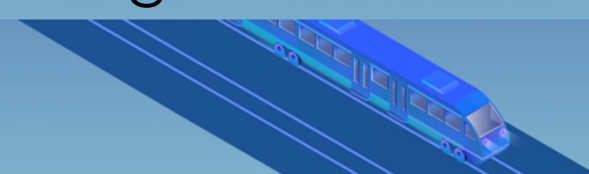
Konkurransereformenes ulike egenskaper

Vertikal separasjon:

- Konkurransen om PSO-kontrakter
 - Fri etablering på kommersielle vilkår
 - Lavere etableringssterkel og mindre risiko for innlåsing
 - Men: fragmentert ansvar
-
- Viktig spørsmål: Hvilke dimensjoner kan tillegges mest vekt – kostnadseffektivitet og prisutvikling, eller nyskaping og tjenesteutvikling?
-

De uavklarte spørsmål

- Økende grad av monopolisering og markedspekt globalt – særlig tydelig i digitale markeder (Google, Facebook, Amazon osv.)
 - Har aktualisert debatten om regulering og inngrep i økonomien
 - Elizabeth Warrens program:
 - Oppsplitting av selskaper, «de-fusjonering»
 - Regulere digitale plattformer – vertikal separasjon mellom innholdsproduksjon og plattform
 - Hva blir konsekvensene:
 - Kveles investeringsviljen til store innovative selskaper?
 - Gir det rom for nyskaping og nyetablering?
-

Den fjerde jernbanepakken

To viktige utfordringer, og forslag til forbedringer

- Konkurransen mellom selskaper med og uten PSO-kontrakt
- Konkurransen og allokering av knapp linjekapasitet

PSO-kontrakter og konkurranse

- Varierende lønnsomhet i ulike geografiske segmenter i en PSO-kontrakt
- Kryssubsidiering: lønnsomme segmenter kryssubsidierer ulønnsomme segmenter
- Fri etablering gir gevinster ved «cherry-picking»
 - Uheldig etableringsinsentiv
- Kan unngås ved identifikasjon av ulønnsomme segmenter, og særskilt håndtering av disse gjennom PSO-kontraktene.
 - Ref. flymarkedet og auksjoner over frekvenser for telekommunikasjon

Allokering av knapp kapasitet

- Begrenset linjekapasitet og flaskehalser leder til koordineringsproblemer
- Komplekst:
 - Flaskehalser
 - Eksternaliteter
 - Komplementariteter
- Løses i dag administrativt gjennom tildeling av kapasitet
- Ikke et unikt problem for jernbane
 - Landings- og avgangslotter på flyplasser
 - Frekvenser i telekommunikasjon

Markedsbasert allokering av kapasitet som alternativ til administrativ allokering

- Markedsbasert allokering gir effektivitetsgevinster
- Stor litteratur og betydelige erfaringer med «kombinatoriske auksjoner», dvs. auksjoner der koordinering er et avgjørende hensyn
- Gir mer effektiv allokering av begrenset kapasitet
- Tilfører myndighetene viktig informasjon om verdiene av linjekapasitet – og derved understøtter effektive investeringer

Takk for meg!